

ЗАЙЧУК МАКСИМ ІГОРОВИЧ-

курсант 1 курсу факультету №4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ГРИЩЕНКО ДЕНИС ОЛЕКСАНДРОВИЧ -

старший викладач кафедри протидії кіберзлочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ

orcid <http://orcid.org/0009-0005-1336-5097>

БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

Фінансова-економічна нестабільність вказує на вагомість посиленої уваги Національного банку України до руху фінансових потоків у вітчизняній банківській системі, перетворення заощаджень на ефективне джерело внутрішніх інвестицій і повернення довіри громадян до послуг банків. Зміни, що відбулись у вітчизняній банківській системі у сфері розширення обсягів грошового обігу, підвищення рівня його безготівкової форми, стимулюють науковців приділяти велику увагу напрямкам забезпечення безпеки національної платіжної системи і її подальшого розвитку. Водночас ефективний розвиток платіжної системи – це комплексний процес, який повинен враховувати потреби національного фінансового сектору.

Наразі економіка дедалі більше стає безготівковою. Швидке та надійне проведення безготівкових розрахунків забезпечується завдяки платіжним системам, тобто комплексу софтверних, апаратних та телекомунікаційних технологій, що призначені для виконання фінансових операцій за допомогою безготівкових грошей. Через те, що переважна кількість електронними грошима здійснюється в мережі Інтернет в режимі онлайн, спеціалізовані фінансові установи, комерційні банки і підприємства на основі електронних грошей створюють власні платіжні системи, що включають сукупність правил щодо проведення платежів електронними грошима і правил захисту від шахрайства, певні бар'єри входу в систему, тобто вимоги щодо авторизації й підтвердження платежу, програмне забезпечення та організації,

що здійснюють розрахунки в режимі онлайн. Зазвичай діяльність цих платіжних систем узгоджується з центральними банками чи іншими органами, що регулюють платежі і розрахунки в національному чи міжнародному масштабах.

Управління ризиком шахрайства – це обліково-витратна складова для банківських установ. За статистикою, 52% банків не відстежують вартісну величину, що надає їй другорядного значення з-поміж операцій, які здійснює банк, та применшує значущість для директорату і комітетів з управління ризиками в процесі ухвалення рішення щодо бюджетних ресурсів та інвестицій. У наш час досі не сформована єдина класифікація ризиків електронного банкінгу, але науковці відзначають, що до ризиків, профіль яких значною мірою розширюється в умовах впровадження систем електронного банкінгу, варто відносити операційний, юридичний, стратегічний, репутаційний та ризик ліквідності. Ризик шахрайства з платіжними картками – це найпоширеніший вид шахрайства в Україні, протягом останніх років спостерігається зростання його обсягів шляхом поширення найвідоміших форм шахрайства – вішинг та фішинг. Це види шахрайства, спрямовані на отримання інформації про платіжну картку (номер карти, термін дії і CVV-код), що дасть змогу заволодіти фінансовими ресурсами власника картки. Для гарантування безперервного і стабільного функціонування платіжних систем центральні банки розвинених країн почали здійснювати оверсайт платіжних систем. З урахуванням цього зарубіжного досвіду стандартів оверсайта платіжних систем Національний банк України розробив методичні рекомендації з управління ризиками в платіжних системах і їх застосування банківськими та небанківськими установами.

Кожен комерційний банк, який є учасником платіжної системи, повинен використовувати сучасні платіжні інструменти і механізми переказу коштів; новітні програмні та технічні засоби обробки і передачі даних; чітко дотримуватись вимог вітчизняного законодавства і НБУ. Кожна фінансова установа повинна мати підрозділ, що займається забезпеченням безпеки платіжних операцій, фінансовим моніторингом і реагуванням на спроби

порушення безпеки платіжних карток, а також взаємодіє з ідентичними підрозділами інших фінансових установ в Україні та представниками міжнародних платіжних систем.

Отже, побудова платіжної системи в Україні повинна будуватись на основі централізованого управління, єдиних правил та принципів здійснення розрахунків, вчасному виявленні слабких місць та швидкому прийнятті рішень під час виявлення ризиків у здійсненні операцій. Задля вдосконалення розвитку національної платіжної системи Національному банку України в якості основного регулятора потрібно докласти багато зусиль у напрямку підвищення її ефективності та надійності. Водночас вагому роль слід відвести комерційним банкам, які для підвищення рівня довіри до вітчизняної банківської системи повинні збільшити доступ до рахунків через філіальні мережі електронного банківського обслуговування, розширити перелік роздрібних платіжних інструментів, надавати більший спектр новітніх банківських послуг, розвивати внутрішнє управління рахунками та системами обробки платежів, вдосконалювати механізми платіжної інфраструктури та ін.

Список використаних джерел:

1. Адамик Б., Ткачук В. Платіжні системи: фундаментальні засади та перспективи трансформації. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29. № 3. С. 63–73. <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/issue/view/63> (дата посилання 10.11.2023)

2. Коваль Н. Особливості функціонування платіжних систем України на сучасному етапі їх розвитку. <http://economy.nayka.com.ua>. (дата посилання 10.11.2023)

3. Платіжні системи : навч. посібник / [О. Вовчак, Г. Шпаргало, Т. Андрейків]. К. : Знання, 2008. 341 с. <http://catalog.puet.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/matieres/view/2064/source>: (дата посилання 10.11.2023)

Грищенко Д. О, Зайчук М.І, Безпекова складова платіжних систем України / Застосування інформаційних технологій у правоохоронній діяльності: зб. Матеріалів круглого столу. (м. Харків, 14 грудня 2023р.) / МВС України, ф-т № 6, кафедра протидії кіберзлочинності та ДАТА-технологій. Харків : ХНУВС, 2023. 173,с. 94-98.